

Õiguskantsler

Teie 29.09.2013 nr

Meie 07.11.2013 nr 6-1/131396/1304739

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta

Austatud []

Tänan Teid avalduse eest, milles taotlesite Riigikogu valimise seaduse (RKVS) § 74 põhiseadusele (täpsemalt selle §-le 1) vastavuse kontrollimist, kuna mandaadist loobunu poolt antud hääled jäävad erakonnale alles.

Analüüsisin Teie avalduse alusel RKVS § 74 ning ei tuvastanud Teie poolt väljatoodud põhjusel selle vastuolu põhiseadusega, sest mandaadist loobunule antud häälte erakonnale allesjäämine ei tulene mitte RKVS §-st 74, vaid otseselt põhiseadusest endast. Täpsemalt sätestab põhiseaduse § 60 lg 1 teine lause, et Riigikogu liikmed valitakse proportsionaalsuse põhimõtte alusel.

Proportsionaalsuse põhimõtte rakendumine tähendab vältimatult, et (erakonna) nimekirjas kandideerinud isikute hääled lähevad arvesse nimekirjale (erakonnale) antutena. Sellega seoses on valimiste eel ka rõhutatud, et Riigikogu valimised ei kujuta endast mitte isikuvalimisi, vaid just nimekirjavalimisi ehk valija peaks esmajoones valima enda maailmavaate järgi erakondade vahel¹ ning alles seejärel tegema valiku vastava erakonna kandidaatide vahel.

Iseenesest on küll taunitav, kui isik kandideerib ilma kavatsuseta valituks osutumise järel saadud mandaati teostama asuda (nn peibutuspart).² Samas tuleneb ka Riigikogu liikme tagasiastumise ehk mandaadist loobumise võimalus põhiseadusest (§ 64 lg 2 p 3), mis ei näe selles suhtes ette ühtegi piirangut.³

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

¹ Alternatiivina on võimalik valida üksikkandidaat, kui neid on.

² Osutan, et alati ei saa mandaadist loobumisest järeldada isiku nn peibutuspardiks olemist – on võimalik, et isik tegi mandaadist loobumise otsuse alles valimistulemuse pinnalt (näiteks järeldades lähtuvalt oma erakonna Riigikogus vähemusse jäämisest, et temast võib Riigikogu liikme mandaadiga ühitamatul ametikohal rohkem kasu olla kui Riigikogus olemisest).

³ Seetõttu on ka Riigikohus leidnud, et ei saa sundida kedagi täitma rahva esindaja ülesandeid, kuigi ta andis nõusoleku enda kandmiseks erakonna valimisnimekirja ([RKÜKo 06.02.2002, nr 3-5-0-1-02](#) p 6; vt ka [RKÜKo 13.04.2007, nr 3-4-1-10-07](#)).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee